

Монастирська В. Ю.

аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ УЧАСТІ АДВОКАТА ПРИ ЗДІЙСНЕННІ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Кримінальний процесуальний кодекс (далі – КПК) України 2012 року визначає, що захисником є адвокат, який здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію) (ч. 1 ст. 45) [1].

Варто зауважити, що адвокат при наданні правової допомоги, виконанні функцій захисту і представництва, має повноваження діяти на будь-якій стадії кримінального провадження. Міжнародне співробітництво у кримінальному провадженні є його невід’ємною складовою і регламентується розділом IX «Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження» КПК України.

Законодавцем визначені такі форми міжнародного співробітництва:

1) Міжнародна правова допомога при проведенні процесуальних дій (глава 43 КПК України);

2) Видача осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція) (глава 44 КПК України);

3) Кримінальне провадження у порядку перейняття (глава 45 КПК України);

4) Визнання та виконання вироків судів іноземних держав та передача засуджених осіб (глава 46 КПК України).

Міжнародне співробітництво у кримінальному судочинстві обумовлене глобалізацією світових політичних, економічних, соціальних і правових відносин та необхідністю виявляти, розслідувати, запобігати злочинам транснаціонального характеру та таким, що посягають на інтереси кількох держав.

Відповідно до ст. 542 КПК України, міжнародне співробітництво під час кримінального провадження полягає у вжитті необхідних заходів з метою надання міжнародної правової допомоги шляхом вручення документів, виконання окремих процесуальних дій, видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, тимчасової

передачі осіб, перейняття кримінального переслідування, передачі засуджених осіб та виконання вироків. Міжнародним договором України можуть бути передбачені інші форми співробітництва під час кримінального провадження [1].

При реалізації всіх вказаних форм міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні важливо забезпечити участь адвоката згідно положень міжнародного та національного законодавства.

У загальному, повноваження адвоката – це сукупність прав та обов'язків, що закріплені в законі, з метою створення належних умов для здійснення адвокатської діяльності.

Кримінальне процесуальне законодавство України визначає адвоката як учасника кримінального провадження (п. 25 ст. 3 КПК України).

Поширеним є виконання адвокатом функції захисту у кримінальному провадженні. За даних умов він набуває статусу захисника (ч. 1 ст. 45 КПК України).

Адвокат може виконувати у кримінальному провадженні функцію представника. Таке право визначено у потерпілого (п. 8 ст. 56 КПК України), цивільного позивача, цивільного відповідача (ч. 1 ст. 63 КПК України), представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження (ст. 64-1 КПК України), представника третьої особи, щодо майна якої вирішується питання про арешт (ст. 64-2 КПК України). Свідок, згідно ч. 1 ст. 66 КПК України, має право користуватися під час давання показань та участі у проведенні інших процесуальних дій правовою допомогою адвоката та ін.

При здійсненні міжнародного співробітництва участь адвоката як захисника і як представника має ряд особливостей.

Повноваження адвоката за даних умов можна розділити на дві групи:

1) загальні повноваження адвоката, які є невід'ємними від його правового статусу, який визначний міжнародно-правовими документами та національним законодавством, зокрема, Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» 2012 року;

2) спеціальні повноваження адвоката, які належать йому залежно від виду правової допомоги, стадії кримінального провадження, наявності особливих умов (застосування заходів міжнародного співробітництва). Наприклад, право збирати відомості про факти, які можуть бути використані як докази передбачено на всіх стадіях кримінального провадження, а право мати побачення за умов, що забезпечують конфіденційність спілкування з особою, стосовно

якої розглядається питання про видачу в іноземну державу – тільки під час міжнародного співробітництва.

Згідно ст. 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» 2012 року, під час здійснення адвокатської діяльності адвокат має право вчиняти будь-які дії, не заборонені законом, правилами адвокатської етики та договором про надання правової допомоги, необхідні для належного виконання договору про надання правової допомоги [2].

Слід додати, що про права адвоката зазначеного змісту свідчить аналіз КПК України, інших нормативно-правових актів щодо захисту прав та свобод учасників кримінального провадження. Відповідно, у адвоката є можливість звертатися з адвокатськими запитами; одержувати письмові висновки фахівців, експертів з питань, що потребують спеціальних знань; представляти і захищати права, свободи та інтереси осіб у суді, перед службовими особами, до повноважень яких належить вирішення відповідних питань в Україні та за її межами; збирати відомості про події факти, що мають значення для кримінального провадження; ознайомлюватися на підприємствах, в установах і організаціях з необхідними для адвокатської діяльності документами та матеріалами; складати скарги, клопотання, інші правові документи та подавати їх у встановленому законом порядку, на пряму пов'язані з процесуальними правами, такими як: збирати і подавати докази; застосовувати з додержанням вимог КПК України технічні засоби при проведенні процесуальних дій, в яких він бере участь; одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення. Аналогічно, зазначені права поширюються на діяльність адвоката при здійсненні міжнародного співробітництва під час кримінального провадження. Дану точку зору підтвердили й емпіричні дослідження, зокрема 95,4% опитаних адвокатів.

Можна підсумувати, що при визначенні структури повноважень адвоката необхідно враховувати, що адвокат користується своїми правами на всіх стадіях кримінального процесу, причому слід виділити як професійні права адвоката, так і права, обумовлені гарантіями незалежності, забезпечення адвокатської таємниці й участі адвоката при здійсненні міжнародної правової допомоги.

Таким чином, класифікація повноважень адвоката під час кримінального провадження може бути розширена, зокрема: повноваження адвоката, обумовлені гарантіями його незалежності; повноваження адвоката, обумовлені діями, які він здійснює під час надання правової допомоги; повноваження адвоката, що належать йому на всіх стадіях кримінального процесу; повноваження адвоката

пов'язані із його участю під час міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні.

До однієї із форм адвокатської діяльності належить можливість представляти і захищати права, свободи та інтереси фізичних осіб, права та інтереси юридичних осіб в суді, правоохоронних органах, органах державної влади, як вітчизняному кримінальному судочинстві, так і за умови міжнародного співробітництва.

Розглянувши особливості участі адвоката при здійсненні міжнародного співробітництва під час кримінального провадження, необхідно підкреслити, що участь адвоката достатньою мірою різноманітна, але всі форми діяльності забезпечують прийняття законного, справедливого рішення відносно осіб, які знаходяться у сфері дії правосуддя, враховуючи дотримання процесуальної форми національного кримінального процесу.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012р. №4651-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-172>.

2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 лип. 2012.

Малюк В. В.,

здобувач Харківського національного
університету внутрішніх справ

ОСНОВНІ ДОКТРИНАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ДЕФІНІЦІЇ «ЗЛОЧИННІ СПІЛЬНОТИ»

На сьогодні одним із актуальних шляхів подолання негативної кримінологічної ситуації в нашій країні є протидія кримінальним правопорушенням, вчинюваним злочинними спільнотами. Оскільки термін «злочинні спільноти» порівняно новий, то їх визначення, поняття ми розглядаємо як один з елементів оперативно-розшукової характеристики таких кримінальних правопорушень. Для виокремлення чітких параметрів цього поняття необхідно визначити його змістове співвідношення із вже існуючим поняттям у цій сфері, для чого доцільним є розгляд підходів учених до цього феномену.

Відтак, Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти організованої злочинності від 21 липня 1997 року визначає організовану злочинність як групову діяльність трьох чи більше осіб,